

Enkelte barneverninstitusjoner praktiserer felles målsettinger og metoder overfor barn og unge som tilhører ulike målgrupper. Dette synes å være i strid med lovverket.

Fungerer godkjenningsordningen av barneverninstitusjoner godt nok?

Foto: SARA JOHANNESSEN/Scanpix

Kronikk
GRO ULSET
Cand.polit, Forsker ved Barnevernets utviklings-senter i Midt-norge, NTNU Samfunnsforskning AS

I forskrift om krav til kvalitet i barneverninstitusjoner (2003, 10.27 nr 1282) tilknyttet Lov om barneverntjenester heter det i § 2 at: «institusjonen skal ha en definert målgruppe, og en formulert målsetting for den faglige virksomheten. Metodene, som anvendes ved institusjonen, skal være faglig og etisk forsvarlige, tilpasset institusjonens målgruppe og målsetting...». I samme forskrift med merknad til § 2 åpnes det for inntak av flere målgrupper i én og samme institusjon, men da må målgruppen være definerte og det må: «... foreligge en formulert målsetting for hver enkelt målgruppe».

I en undersøkelse gjennomført i Midt-Norge, som avstedkom rapporten «Barn og unges medvirkning i barneverninstitusjon» (Tjellfåat og Ulset 2007), meddelte flere barneverninstitusjoner at de hadde kapasitet til å ta i mot flere forskjellige målgrupper. Dette innebar at barn og unge med ulikt grunnlag for plassering i institusjon samt

ulike behov for tilrettelegging, oppfølging og struktur i hverdagen, kunne bli og ble plassert i én og samme institusjon. At én og samme institusjon tok i mot ungdommer som tilhørte ulike målgrupper var i utgangspunktet ikke problematisk i forhold til lovverket. Det betenkelige var at institusjonene ikke ivaretok lovverkets krav om formulerte målsettinger og tilpassede metoder for hver enkelte målgruppe. Eksempler på ulike paragrafer som bakgrunn for plassering av barn og unge i én og samme institusjon var § 4-12 (omsorgsovertakelse) og de såkalte tvangsparagrafene §§ 4-24 og 4-26 (vedtak på bakgrunn av at barnet har alvorlige atferdsvansker) i Lov om barneverntjenester. Typer og omfang av problemer som disse barna strevde med kunne være svært forskjellige, men de måtte likevel forholde seg til nøyaktig samme metoder i institusjons-hverdagen. Ett konkret eksempel kan illustrere dette:

En av institusjonene tok i mot ungdommer mellom 13 og 18 år etter de nevnte omsorgs- og atferdsparagrafer. Det ble hevdet at institusjonen, på bakgrunn av mangfoldet i problematikk og behov, prøvde å tenke nytt. Resultatet av den nye tenkningen var utviklingen av et faseprogram som alle ungdommene,

uansett plasseringsgrunnlag, måtte forholde seg til. Programmet innbefattet fire faser. Hver enkelt fase rommet ulike krav og rettigheter for ungdommene: Fase 1 medførte svært få rettigheter og krav, mens fase 4 innebar maksimal uttelling med hensyn til både rettigheter og krav. Alle nye beboere ble plassert i fase 1 i det de ankom institusjonen. Fra og med dette tidspunktet gjaldt det å forholde seg til blant annet følgende: Forbud mot oppbevaring og bruk av privat mobiltelefon, forbud mot bruk av datamaskin, begrenset rettigheter knyttet til bruk av tv, forbud mot opphold sammen med andre beboere inne på den enkelte rom, krav om etterlevelse av eksakte tidspunkter knyttet til ulike rutiner i hverdagen og visse forhold knyttet til utbetaling av et fast ukepengebeløp. Den enkelte beboer kunne etter en viss tid søke personalet om oppgradering i faseprogrammet, men dette var kun mulig hvis vedkommende opptrådte som for rentet i den fasen hun/han var i. «Å klatre i fasene innebar å få tilgang på rettigheter; det vil si få større frihet og innflytelse på egen hverdag» (Tjellfåat og Ulset 2007: 32). Faseprogrammet fordret videre at den enkelte beboer, hver kveld, på et skjema måtte evaluere om hun/han hadde etterlevd de krav og rettigheter som fasen in-

nebar. Skjemaet ble deretter godkjent eller ikke godkjent av ansatte i institusjonen.

I FNs konvensjon om barnets rettigheter, som ble ratifisert av Norge i 1991 og tatt inn i Meneskerettsloven i 2003, heter artikkel 3 «Barnets beste». I denne står det blant annet at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i handlinger som berører barn, og at de institusjoner og tjenester som har ansvar for omsorgen eller vernet av barn skal ha den standard som er fastsatt av kompetent myndighet. Det ovennevnte faseprogrammet kan beskrives som svært atferdsregulerende. Er det faglig og etisk forsvarlig å anvende faseprogram som metode overfor barn som ikke har alvorlige atferdsvansker, men som er plassert i institusjon etter § 4-12, på bakgrunn av at foreldrene ikke evner å gi barnet tilfredsstillende omsorg? Forekomsten av slike institusjonspraksiser synes ikke å samsvare godt med kravene i «kvalitetsforskriftens?» § 2 med merknader (som vist til tidligere), ei heller med rettesnoren «barnevern til barnets beste». Det enkelte barn / ungdom som blir plassert i barneverninstitusjon har krav på et godt tilpasset tilbud: Dette innebærer at vedkommende må «passe inn» i forhold til institusjonens definerte målgruppe(r),

og at institusjonen fastholder målsettinger og metoder som er tilpasset målgruppen(e).

En kan stille spørsmål ved om godkjenningsordningen av barneverninstitusjoner, hvor den enkelte institusjon skal kunne dokumentere grundig både kvalitet og metode for sin virksomhet, fungerer godt nok? Det er barne-, ungdoms- og familieetaten som, gjennom statlig regional barnevernsmyndighet, har ansvar for å følge opp denne ordningen. De burde ta på alvor kravene om tilpassede metoder og målsettinger for hver enkelt målgruppe, når de vurderer om den enkelte barneverninstitusjon skal godkjennes eller ei. Kanskje kunne også fylkesmannen, som plikter å føre tilsyn med institusjonene, rette et sterkere fokus på dette viktige kvalitetskravet? «Institusjonen kan bare godkjennes dersom den drives i samsvar med barnevernloven og forskrifter som er gitt med hjemmel i loven, herunder forskrift om krav til kvalitet i barneverninstitusjoner» heter det i §5, i forskrift om godkjenning av private og kommunale institusjoner som skal benyttes for barn som plasseres utenfor hjemmet (2003, 10.27 nr 1283). Det er vel verdt å merke seg dette.

gro.ulset@samfunn.ntnu.no